

257 / 102 30. E 121/14
934
A DEBRECENI TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS
TÁRSASÁG I. OSZTÁLYÁNAK KIADVÁNYAI

VI. KÖTET. 1. SZ.

ACTA CLASSIS I. SOCIETATIS SCIENTIARUM
DEBRECINENSIS DE STEPHANO TISZA NOMINATAE

TOM. VI. FASC. 1.

E

TISZA ISTVÁN EMLÉKEZETE

ÍRTA:

TÓTH LAJOS

R. TAG.

*A Tisza István Tudományegyetem közgyűlésén,
1934 április 21-én elmondott ünnepi beszéd.*

DEBRECEN, 1934.

FŐBIZOMÁNYOS: STUDIUM KÖNYVKIADÓ R.-T.
BUDAPEST, IV., KECSKEMÉTI-UTCA 8.

Városi nyomda Debrecen 1934—1249.

E 121/14

TISZA ISTVÁN EMLÉKEZETE

I.

Ebben a szörnyű világrendésben, amelyben trónok omlottak össze, birodalmak hullottak szét, új hatalmak keletkeztek, mindnyájunknak a lelkét ez a kérdés nyomja: vajjon mit hoz reánk a jövőendő?

Álmatlan éjszakáknak a gyötrő kérdése ez, mert hiszen nemzeteknek a léte vagy nemléte, családoknak, embereknek a sorsa, léte vagy nemléte van benne ebben a kérdésben...

Hogy a mai állapotok nem állandósulhatnak, ezt mindnyájan érezzük, már a győztes hatalmak is kezdik érezni.

A mai állapotokat ugyanis nem hegemonikus nagy nemzeti erők győzelme, nem hegemonikus nagy nemzeti erőket képviselő hadseregek győzelme eredményezte, hanem eredményezte egy nagy nemzet és szövetségesei letargiájának — az emberfeletti küzdelemben beállott, részben mesterségesen előidézett és szított lelki letargiájának — méltatlan kihasználása.

Ezért érezzük mindnyájan, ezért érzik már odaát is, hogy változásnak kell beállania, — olyan változásnak, mely a hegemonikus nagy nemzeti erőknek, az erők valóságos megosztottságának csakugyan megfelel. Ez a változás az erőviszonyok törvényeinek fizikai szükség-szerűségével fogja meghozni minden magyar ember vágyát, minden magyar ember álmát, mindennapi imádságát: a nemzetek hatalmi, területi megosztottsága összhangba fog jönni a fizikai törvények szükségképiséggel, a nemzetek hegemonikus erőivel.

De ezekben a nagy történelmi időkben szemünk előtt megy végbe az emberiségnek egy másik, nagy lelki átváltása, — olyan, amely egy évszázadban egyszer szokta megrázni az emberiséget: az individualizmus történelmi hullámát kezdi felváltani az univerzalizmus nagy történelmi hulláma, aminthogy az emberiségnek az élete csakugyan nem más, mint hullámvonalak egymást felváltó sorozata, amint ezt Madách lángelméje történelmi álmképsorozatában elénk tárja.

Csodálatos, hogy Tisza István, kinek emlékére ma ezt az ünnepet üljük, látnoki szemeivel ezt előre meglátta, látnoki intuícióval kiérezte.

Több mint másfél évvel a világháború befejezése előtt, 1917 február 28-án a képviselőházban ezt mondja : „Meggyőződésem, hogy a világtörténet fordulópontján vagyunk, egy új korszak küszöbén állunk. Ez új korszak igazi jelisége az emberi méltóság és az emberi boldogság összes előfeltételeinek megszerzése az egész emberiség, a nagy tömegek számára...”

Hogyan — kérdezhetné akárki — : Tisza István, akit az individuális, a liberális világfelfogás prototípusának tart a közvélemény, érezte volna ki és szinte óhajtván várta volna már ily korán az univerzális világnézetre való átváltást?

Aki ismeri Tisza liberalizmusát, az nem fog ezen egy percig sem csodálkozni. „A magyar liberalizmust a kontinentális liberalizmustól — mondja Tisza István *Magyar agrárpolitika* című tanulmányában — mélyreható különbség választja el. Nem egyes osztályokban, az egész nemzet politikai egyéniségében bírja az alapját, egész nemzeti fejlődésünkkel, egész nemzeti valónkkal van összeforrvá. Erősebb benne a nemzeti, az állami felfogás, éberebb érzékkel bír azon igények iránt, amelyeket a nemzeti, az állami élet nagy céljai támasztanak a társadalommal szemben, tetterősebb, áldozatkészebb hazafiság hatja át...”

Az univerzális világfelfogás alaptételeit ma sem tudná senki pregnánsabb pár szóban magunk elé állítani, mint ahogy azt tette az individuális és liberális világfelfogásúnak tartott Tisza István : az egész nemzet politikai egyénisége, erős nemzeti érzés, állami felfogás, tetterős, áldozatkész hazafiság csakugyan az univerzális világfelfogás alapfeltételei.

De negatívum is kielezi : „Az osztályok érdekharcainak messze felettük áll — úgymond — a magyar liberalizmus s a gazdasági egyoldalúság rövidlátó politikáját mindeddig elutasította magától...”¹ Hozzáteszi : „A külföldi liberalizmus egyoldalúsága és türelmetlensége idegen növény, melynek mint eddig, úgy ezentúl sem szabad gyökeret vernie körünkben...”² Hogy Tiszának ez az 1897-ben elhangzott intelme nem mindenben talált nálunk megértésre, sajnos, kétségtelen.

Minden szavából kitetszik, hogy nála mindenben a nemzeti, a közületi szempont az első vonalban álló. Politikájának alap gondolata csakugyan „a nemzeti önfentartás és önkifejtés.”² A liberalizmust abban a nemes értelmében veszi, mint Concha Győző : „Mindenkinek egyenlő érvényesülést ad hitben, tudásban, anyagi javakban a nemzet megdicsőülése végett.” Csakugyan felemelkedett a nemzeti törekvések legmagasabb szférájába.³ A választói jogról is nyíltan hirdette, hogy az nem velünk született jog, hanem állami funkció s hogy csak azok-

¹ U. o. — ² Kun József : *Ünnepi beszédek*. 1927, 12. — ³ Mikszáth : *Ünnepi beszédek*. 1927, 3.

nak adható meg, akik ezt a funkciót a köznek az érdekében fogják gyakorolhatni.⁴

Hirdette ezeket, nem szavakkal csupán: hirdette cselekedeteivel, életének egész példaadó nagyságával, hirdette, hogy a közérdekkel szemben az egyéni érdeknek, a köz szempontjaival szemben az egyéni szempontoknak mindenkor háttérbe kell vonulniok.⁵

Hogy a köz szempontjainak egyéni szempontjait mennyire alá tudta rendelni, hogy magát, mint a köznek merő eszközét tudta beállítani, különösen kettő mutatja.

Ma már történelmi tény, hogy Tisza István a háborút a végsőkéig ellenezte. 1914 július 1-én ezt írja felterjesztésében a királyhoz: „...a háborús próbálkozást végzetes hibának tartanám és érte a felelősséget nem vállalnám“. A július 7-én tartott közös miniszteri tanácskozáson ő az egyetlen, aki tiltakozik, ki lemondását akarja benyújtani, ki a jelenlevők lelkiismeretére apellál, hogy elhatározásukat újból gondosan mérleeljék.⁶ A monarchiának, sőt Közép-Európának döntésre hivatott összes államférfiai között ő volt az egyetlen, aki ellenezte a háborút — állapítja meg Beöthy Zsolt.⁷ Legbensőbb munkatársainak egyike — Balogh Jenő — kiemeli, hogy „Tisza István heteken át mindenképpen arra törekedett, hogy megóvja a békét és elhárítsa hazájáról és az emberiségről ezt a pokoli megpróbáltatást...“⁸

Tisza, íme, mindent megtett, ami emberileg lehetséges volt, hogy a szörnyű katasztrófát nemzetétől elhárítsa. Amikor látta, hogy ez nem lehetséges, minden erejével azon volt — félretéve egyéni szempontjait —, hogy a nemzet összes életerőit megfeszítse, hogy minél jobban meg tudjuk állani helyünket a szörnyű küzdelemben. Csodálatos: Tisza ezekben a napokban volt csupán népszerű: a tömegek ünnepezték, meg kellett jelennie az erkélyeken, látni akarták, tombolva éljenezték. Mit kellett éreznie lelkében, amikor látvánlatta, hogy sorsa vesztébe viszi nemzetét; amikor pedig a legjobb meggyőződése szerint javát akarta szolgálni nemzetének, megértés nélkül állott, nemzetének fagyos közönye, támadás, gúny, megvetés járt működése nyomán!...⁹ Ekkor volt Tisza talán a legnagyobb: legyőzve önmagát, áll a nemzet szolgálatába, hogy mentse, ami menthető, — ami nagyságát különösen mutatja. A másik: a fiatal uralkodó a legválságosabb időkben demisszionálja Tiszát, mint miniszterelnököt: Tisza István, mint egy nagy többségi párt vezére szolgálja a kinevezett kisebbségi kormányt, kijelentvén, hogy a kormánynak meg kíván adni mindent ahhoz, hogy a magyar nemzetnek a világháborúval kapcsolatos nagy létérdekeit teljes nyomatékkal képviselhesse.¹⁰

⁴ Kun József: *Tisza István és a tudomány*. 1924. 5. — ⁵ Kölcsey Sándor: *Emlékbeszéd*. 1923. 8. 9.; Kun József: *Ünnepi beszédek*. 1927. 2. 12. 13. — ⁶ Hegedüs Loránt: *Magyar éjszaka*. Budapesti Szemle, 523, 525, 526. — ⁷ *Emlékbeszéd*. Magyar Könyvtár. 1919. 25. — ⁸ *Tisza István emlékezete*. Bpesti Szemle, 521, 522. 95. 1. — ⁹ Tóth Lajos: *Emlékbeszéd*, 1, 13.; Kölcsey S.: *Emlékbeszéd*, 8. — ¹⁰ Kölcsey S.: *Emlékbeszéd*, 11. 8.

Íme, csakugyan, életének minden cselekedetével azt hirdeti, hogy az egyes merő eszköze nemzetének az ő nagy céljai megvalósításában, aminthogy a nemzetek a maguk nemzeti individualitásukban ismét csak eszközök az emberiség nagy céljainak a megvalósítására. Széchenyi politikájának is ez volt a végső célja: „az emberiségnek egy nemzetet megtartani, sajátosságait, mint ereklyét megőrizni s szeplőtlen minémiségében kifejteni, nemesíteni erőit, erezeit és így egészen új, eddig nem ismert alakokká kiképezve, végcéljához, az emberiség feldicsőíttetéséhez vezetni...“

II.

A nagy embereket, az emberek nagyságát kettőn lehet mérni: mérni lehet a bennök rejlő lelki sajátosságokon, lelki erőkön és mérni lehet azokon a hatásokon, azokon az eredményeken, melyek működésük nyomán járnak.

Tisza István igazi nagyságát akkor látom, ha a benne rejlő lelki erőkre, lelki sajátosságokra tekintek.

Tisza Istvánt „erkölcsi felfogásának ritka szigorúsága, erkölcsi érzésének kivételes nagysága tette valóban azzá, ami volt...“¹¹; „magyarságát Pusztaszerről hozta, lovagiasságot az Árpádok udvarában tanult, ereje, virtusa a fekete seregben izmosodott ki, hitét a reformátorok gyújtották fel, látni Bethlen Gábor tanította, hideg szenvedélye Széchenyitől rögződött bele...“¹² gyűlöletet ellenségei iránt sohasem érzett.¹³ Hindenburg ezt írja róla: „A politikusok közül előszeretettel gondolok Tisza grófra...; az ő lényében ott volt akaratanak megtörhetlen ereje és izzó honszerelme.“ „Sok éven át Magyarországot Tiszának hívták — írja Czernin Ottokár —. Olyan ember volt, kit merész, férfias jelleme, kemény elhatározottsága, félelmet nem ismerése és egyenessége, messze a köznapi fölé emeltek...; hú volt, mint az arany, szavára házakat lehetett építeni...; nem ismert más patriotizmust, csak a magyart... A magyar állam testéből nem akart adni senkinek egyetlen négyzetmétert sem.“¹⁴ „Debrecenben tanult — írja Beöthy Zsolt emlékbeszédében (7. l.) —, a Nagytemplom árnyékában, a százados magyar küzdelmek színterén, az ősi Kollegiumban, hol még él és hat valami abból a puritán szellemből, melyet Bessenyei talált Patakon és mely benne és minden neveltjében a magyar lelket megvesztegethetlenné erősítette. Százados küzdelmek — úgymond — politikussá képezték Debrecen, de mindig ennek a léleknek politikusává. Ott lobog ez tanítóiban és diákjaiban s a kis geszti fiúban is — a biblia szavaival „sontjába rekesztetett tűzzé“ izzik. Tüzes magyar érzése nem itt született — úgymond —, századok előtt született az már! De itteni benyomásai kétségtelenül hozzájárultak, hogy életének azzá a kategórikus imperatívuszává szilárdult, melynek példájául hirdetjük, hőseül és áldozatául gyászoljuk őt.“ Tisza törhetetlen magyar lelkének kialakulásában, íme,

¹¹ Szász Károly: *Élet- és jellemrajz*, 90. — ¹² Protestáns Szemle, 5. — ¹³ *Gondolatok*, 119. — ¹⁴ *Im Weltkrieg*. Berlin, 1919, 11, 184, 186, 187. l.

Debrecennek is része van... és Tiszára vall, hogy — mint Balogh Jenő megállapítja — „a hűségnek és nagyrabecsülésnek aranszájai fűzték a debreceni református főiskolához“,¹⁵ a debreceni társadalom több kiváló tagjához pedig életre szóló barátság kapcsolta.¹⁶

Cselekvő erejének és elszántságának maga is teljes tudatában van: „Érzek — úgymond — magamban erős akaratot, érzek magamban elszántságot és elhatározottságot, hogy mindazon erőnek, amellyel az Úr Isten kegyelméből bírok, végső megfeszítésével ennek a nagy ügynek — a magyar parlamentarizmusnak — szolgálatába álljak.“¹⁷ „...ezért az ügyért odadobom — úgymond — mindenemet, beleviszem a küzdelembe mindazt az erkölcsi tőkét, amelyet egy esztendőn át nem éppen dicstelen munkásság és fáradozás útján gyűjtöttem.“¹⁸

Egyéniségének ez az acélos keménysége kétségmentesen kapcsolatos erős kálvinista hitével; nagy hatással voltak reá Berlinben és Heidelbergben töltött évei; lelke a nagy Bismarck lelkével sok tekintetben rokon.¹⁹ Csakugyan férfi volt, kemény harcos férfi — mondja róla a Tisza István-egyetem névavató ünnepén Bethlen István.

Közeleti működésének főbb irányai voltak: biztosítani a parlament normális működését; az értelmi és erkölcsi erőknek a túlsúlyát a közületi ügyekben és biztosítani az államot külső támadások ellen: ezért akarja letörni a fékevesztett obstrukciót, ezért küzd a választójog szélsőséges kiterjesztése ellen; ezért küzd a véderőjavaslatok mellett.

A parlamentarizmusért folytatott küzdelme különösen nagy jelentőségében áll előttünk ma, mikor összeomlani látunk parlamenti kormányformákat azokban az államokban, amelyeknek nincsen történelmi alkotmányuk.

Ha állott Tisza küzdelmének idején, fokozott mértékben áll ma, amit mondott, hogy „nemzeti létünk a parlamenti kormányzattal van egybeforrva“. Ma, amikor egyedül állunk, ellenségektől körülvéve, akaratunknak csupán abban az esetben lehet ereje, ha az valóban az egész társadalomnak, az egész nemzetnek az akarata. Csakugyan „a nemzet életerejét vágja keresztül és létét teszi kockára, aki a parlamentet gyengíti; a nemzeti akarat érvényesülésének biztosítása kell, hogy egyaránt szíven feküdjék minden valóban alkotmányosan gondolkodó magyar embernek.“²⁰ Magyarország csak úgy állhat fenn, mint szabad állam, ha fenntartja a parlamentarizmust a maga elvi tisztaságában — mondja egyik beszédében.²¹ Amennyire igazak voltak e szavak annak idején, amikor elhangzottak, éppen olyan igazak, találóak ma is.

Mintha csak a mai társadalomnak is szólna, amikor a képviselőházban 1917 június 25-én így szól: „...kérdés, akarunk-e tétet, fejet hajtani a romboló, radikális irányzat előtt, amely megtámadta

¹⁵ *Tisza István emlékezete*. Bpesti Szemle, 521. 522. szám, 80. l. — ¹⁶ Szász Károly: *Élet- és jellemrajz*, 7. l. — ¹⁷ *Küzdelem a parlamentarizmusért*, 7. l. — ¹⁸ U. o. — ¹⁹ Balogh: *Tisza István emlékezete*, 8. l. — ²⁰ *Küzdelem a parlamentarizmusért*, 9, 10. l. — ²¹ Kun József: *Tisza István és a liberalizmus*, 40. l.

mindazt, ami a legszentebb kincse a magyar nemzetnek, belevágta fejszékét mindabba az életgyökerébe a magyar államnak, amelyből táplálkozik...; én nem fogok — úgymond — megijedni ettől az áramlattól...; nekem nem kell ezen radikális szekták Magyarországa, amelyek a maguk nemzetközi, romboló atheista tanainak szűk látóköréből néznek mindent...; nekem nem kell az a romboló irányzat, amely egyenesen végveszedelmet jelent a magyar állam nemzeti jellegére és a magyar nép nemzeti jellegére...; a követelők a maguk Magyarországot akarják megteremteni, mi pedig fenn akarjuk tartani a miénket...; azzá akarjuk tenni Magyarországot, ami volt hosszú évszázadokon keresztül és ami lesz, bízom a magyarok Istenében, a jövőben is: egész lényében szabadságszerető, de egész lényében magyar államnak.“

A választójog kérdésében nyíltan megmondotta, hogy „...a haladásnak nem az a módja, hogy aprioristicusan a választási jogba bevonzunk és azzal felruházunk olyan tényezőket is, amelyek erre ma még kellő előfeltételekkel felruházva nincsenek... az az eljárás, mely derűre-borúra felruházza választói joggal az arra kvalifikációval nem bíró elemeket is, ...a demagogiának és a reakciónak szolgálat.“²²

A választójog szélsőséges kiterjesztése elleni küzdelmét mindinkább és inkább igazolták az azóta lezajlott nagy világesemények, — éppen úgy, mint a véderőjavaslatok melletti küzdelmét. Igaza van Conchának: „...a karhatalom minden irányban végső próbaköve az állami szuverenitásnak, legfőképpen azonban az állami akaratnak a nemzetközi viszonyokban való érvényesülésre nézve...“²³ Tisza — mint Balogh Jenő kiemeli —, „mivel látta a világháború veszedelmét, aggódó hazaszeretetének egész hevével évtizedeken át arra törekedett, hogy magyar faja minél jobban felkészülve állhasson szembe ellenségeinek készülő támadásával...; a magyar nemzet létkérdésének tekintette a magyar nemzet katonai biztonságának megalapozását.“²⁴ Hogy mi egy állam hadsereg nélkül, akkor láttuk igazán, mikor a magyar hadsereg egy napon összeomlott.

Mindig vágyott a harcra s amikor odaért, megkönnyebbülten írta: „végre itt vagyok“.²⁵ Amikor egy augusztusi délután kikerkezett a rajvonalba és átvette a huszárosztály parancsnokságát, csodálatraméltó nyugodtsággal adta ki a parancsokat...; másnap már korán kint járt a tábori őrsvonalon; soha egy percig sem törődött életével; ott érezte magát jól tisztjeivel és legénységével egy sorban; egy alkalommal maga tart hősi halált halt huszárai felett gyönyörű imádságot; az olasz fronton egy feltételezett támadás megbeszélésekor oly magas stratégiai képességéről tesz tanubizonyoságot, hogy tábornokai nem győzik csodálni hadvezéri képességeit.²⁶

Lehetne most azon tépelődni, hogy ha Tisza István a fronton kintmarad és a frontról zárt rendekben, teljes fegyverzetével, tökéletes

²² *Küzdelem a parlamentarismusért*, 62, 63. l. — ²³ *Politika*. Bp. 1895, 492. l. — ²⁴ *Tisza István emlékezete*, 91. l. — ²⁵ U. o. 12. l. — ²⁶ Kőlcsey: *Emlékbeszéd*, 9, 10, 11. l.

fegyelemben debreceni kaszárnyájába hazatérő ezrede élén tér vissza, nem teremtett volna-e hamarosan rendet és nem mentette volna meg életét a sors ennek a sokat szenvedett hazának...

Hiába a tépelődés. Ebben is Tiszának van igaza: „ennek így kellett történnie...” Tisza István élete vértanuhalálával vált teljessé; neki, hogy hazáját holta után is szolgálhassa — mondja Balogh Jenő²⁷ —, a vértanúság lelki gyötrelmei között kellett átmennie a halhatatlanságba, hogy akkor azután egész nemzete felismerje az ő igazi nagyságát... Csakugyan — a sors, mely életében annyiszor üldözte, halálában jutalmazta meg.²⁸

Bizonyos, hogy közéleti működéseinek akármelyik ágát nézem, hősi példáját látom annak, amikor az egyes, mint a köz képviselője, eszköze, mindig és mindenkor csupán a köz érdekében jár el és cselekszik, egyéni érdekeinek feltétlen alárendelésével, azok ellenére is...

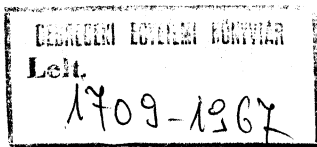
III.

Tisza István nemzetünknek tragikus hőse: közéleti működésének eredményei nincsenek arányban lelki erőinek kivételes nagyságával. Maga mondotta: „engemet az én nemzetem meg nem ért”. Tisza István igazi nagyságát nem akkor látom, ha a működésének nyomán járó eredményeket nézem, hanem látom akkor, ha lelkierőinek a nagyságát tekintem. Aminthogy nemzetünknek — a sors által ide, a népek országútjára helyezett, sokat szenvedett nemzetünknek — valódi értékét sem akkor látjuk meg, ha a nemzetek társadalmában — a nemzetek versenyében — elért eredményeit vizsgáljuk csupán, hanem meglátjuk akkor, ha ebben a nemzetben bentrejlő, belső nagy lelki értékeket meglátjuk, — ez a nemzet is — sajnos — a tragikus sorsú nemzetek sorába tartozik. Az Árpádok alatt, az Anjouk alatt, Korvin Mátyás alatt, Ferenc József és Tisza István alatt elért nagyságát, hatalmát, a sors kegyetlen akaratóból nem tudta megtartani, fokozni, fejleszteni. Csakugyan „mennyi fényes csillag van — a vértanukból — a magyar égboltozaton: a magyar balsorshoz kell is ennyi tájékoztató...”²⁹

Azt mondtam az imént, hogy Tisza István nagyobb, ha a benne rejlő lelki erőket nézem, mint ha a hatására tekintek. Áll ez, ha az élő Tiszára nézek, de nem áll, ha a mártirhalált halt Tisza Istvánra gondolok: „csak a testét lehetett megölni, a lelkét, a szellemét nem”;³⁰ „koporsója felett alig borult el a szemfedő és máris az ő hírnevétől, az ő dicsőségétől visszhangzik az ország” — állapítja meg a Tisza István-egyetem névavató ünnepén Bethlen István. Névéről nevezte el magát a legmagyarabb város egyeteme; ezzel neki adta a legnagyobbat, amit embernek egyáltalán adhat és megkapta tőle a legtöbbet, amit ember-től egyáltalán kaphat: egyetemünk homlokára írtuk az ő nagy nevét; ezzel a szívünkbe zártuk azt — professzorok és tanítványok egyaránt —, hogy ott megőrizzük a maga nagyságában, a maga tündöklő tisztaságá-

²⁷ *Tisza István emlékezete*, 104. l. — ²⁸ *Gondolatok*, 125. — ²⁹ Csánki Benjamin: *Tisza István és korunk veszélyei*. Egyet. almanach, XV. 251. l. — ³⁰ Szász Károly: *Élet- és jellemrajz*, 96. l.

ban hogy így adjuk át nemzedékről-nemzedékre abban a tudatban, hogy ha a Tisza István lelki nagysága, lelki nemessége, izzó magyarsága, közérdeket szolgáló példátlan kötelességtudása ezt a nemzetet az ő lelkében áthatja, akkor ez a nemzet feltámad és ismét nagy és hatalmas lesz. Adja Isten, hogy így legyen!

A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai.

I. KÖTET.

1. sz.	Oláh Gábor, Petőfi Sándor. 1923	—50
2. „	Zsigmond Ferenc, Mikszáth írói egyénisége mint kortörténeti dokumentum. 1923.	—80
3. „	Kölcsey Sándor, Emlékbeszéd gróf Tisza István felett. 1923.	—40
4. „	Huss Richard, Der Name der Germanen	2—
5. „	Leffler Béla, Az újabb svéd líráról. (Strindberg, Heidenstam, Fröding, Karlfeldt.) 1923.	—60
6. „	Mitrovics Gyula, Az egység és sokféleség esztétikai elve Az Ember Tragédiájában. 1924.	—50
7. „	Iványi Béla, Debrecen és a budai jog. 1924.	1·50
8. „	S. Szabó József, Műveltségi állapotok, főként az iskolázás Debrecenben a reformáció korában. 1924.	1·40
9. „	Tankó Béla, Kant Immánuel születésének 200-ik évfordulójára. 1924.	—70
10. „	Barabási Kun József, Gróf Tisza István és a tudomány	—70

II. KÖTET.

1. sz.	Révész Imre, A magyar protestantizmus tudományos történetírása. 1924.	—80
2. „	Tóth Lajos, A jogképesség a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetében. 1925.	1·20
3. „	Mitrovics Gyula, Arany János esztétikája. 1925.	1—
4. „	Marton Géza, Vétességi elv—okozási elv. 1926.	2—
5. „	Lósy-Schmidt Ede, A hortobágyi kőhíd építése Debrecen város mátai pusztáján. 1926.	3—
6. „	Császár Elemér, Arany János képzelete. 1927.	1—
7. „	Leffler Béla, Lagerlöf Zelma. 1927.	2·20
8. „	Josephus Salánki, De codice Ovidii et Horatii colligato Debreceniensi. 1927.	—60
9. „	R. Kiss István, Az erdélyi fejedelmek nemzetközi politikája. 1927.	—
10. „	Dezső Gyula, Ingó jelzalog. 1927.	1·20

III. KÖTET.

1. sz.	Harsányi István, Csulyak István élete és munkái	1·50
2. „	Perjéssy Mihály, Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvényről	5—
3. „	Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás racionalizálása	1—

A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai.

IV. KÖTET.

1. sz.	Papp Ferenc, Gyulai Pál és Pataki Emilia	—80
2. „	Oláh Gábor, A művészi alkotás lélektana	3·20
3. „	Heisenberg Ágost, Magyarország és Bizánc	—60
4. „	Rácz Lajos, Keleti hatások a görög filozófia kezdeteire	1—
5. „	Boharsik Pál, A kozmogónia problémája	—60
6. „	Erdős Károly, A galatai probléma	—
7. „	Lósy-Schmidt Ede, Hatvani István élete és művei	4·50
8. „	Peremartoni Nagy Lajos, A harmónia mint filozófiai fogalom	1—
9. „	Varga László, Görög reminiscenciák gr. Széchenyi István műveiben	1·50
10. „	Rácz Lajos, Kazinczy és a sárospataki főiskola	1—

V. KÖTET.

1. sz.	Ijj. Kiss Ferenc, Vörösmarty és Ossian	1·20
2. „	N. Bartha Károly, Magyar néphagyományok, I.	3—
3. „	Fazekas Jenő, Az egyszerű mondat fajai az északi osztják nyelvben	2—
4. „	Révész Imre, Adalék a magyar—francia sorsközösséghez	—70
5. „	Hankiss János, Emberismeret és irodalom	—60
6. „	Olchváry Zoltán, Tétéles szabályaink a gyakorlat tükrében	1—
7. „	Nizsalovszky Endre, Az érdekkutató jogtudomány	1—
8. „	Pekár Gyula, Tisza István végnapjai	—60
9. „	Pápay József, Északi-osztják medvénekek	6—
10. „	Bacsó Jenő, A polgári per célja	1·20

VI. KÖTET.

1. sz.	Tóth Lajos, Tisza István emlékezete	—60
--------	---	-----

Kapható bármely könyvkereskedésben.

Főbizományos : **Studium könyvkereskedés, Budapest, IV., Kecskeméti-utca 8.**